

Odlišné stanovisko sudcu Petra Straku

k odôvodneniu nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 531/2023 z 5. februára 2025

1. V súlade s § 67 ods. 1 zákona o ústavnom súde pripájam k nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 531/2023 z 5. februára 2025 odlišné stanovisko k odôvodneniu tohto nálezu.

2. Sťažovateľka je povinnou v exekučnom konaní, v ktorom Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Košiciach vymáhal od nej pohľadávku vo výške 67 603,82 eur. Úrad poskytol sťažovateľke príspevok na zriadenie chránenej dielne. Sťažovateľka však preukázala iba čiastočné použitie poskytnutých prostriedkov, preto si úrad voči nej nárokoval (i) vrátenie rozdielu medzi poskytnutým príspevkom a skutočne preukázateľne vynaloženými nákladmi (33 801,91 eur) a (ii) zmluvnú pokutu (33 801,91 eur) – teda 100 % dlžnej sumy. Sťažovateľka namietala, že taká zmluvná pokuta je neprimeraná a žiadala exekučný súd, aby v tejto časti exekúciu zastavil.

3. Ústavný súd dissentovaným nálezom vyslovil porušenie práv sťažovateľky, no z dôvodu, že súdy odmietli preskúmať splnenie podmienok pre zastavenie exekúcie ako starej exekúcie podľa zákona č. 233/2019 Z. z. o ukončení niektorých exekučných konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V časti argumentácie týkajúcej sa nezákonnosti zmluvnej pokuty ústavnej sťažnosti nevyhoviel. Podľa ústavného súdu nie je zjavne nesprávny právny názor exekučného súdu spočívajúci vo viazanosti exekučným titulom. Som toho názoru, že aj v tejto časti sa malo ústavnej sťažnosti vyhovieť.

4. Podstata argumentácie exekučného súdu spočívala v tom, že slovenská právna úprava a rozhodovacia prax pripúšťajú prieskum právoplatného a vykonateľného exekučného titulu len v dvoch prípadoch – ide o prieskum rozhodnutia vydaného v rozhodcovskom konaní a platobného rozkazu vydaného vyšším súdnym úradníkom na základe spotrebiteľskej zmluvy. V iných prípadoch taký prieskum nepripustil. Tento názor podľa môjho názoru nie je správny.

5. Sťažovateľka poukazovala na rozhodnutie českého ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 3194/2018 (ktoré exekučný súd odmietol vziať do úvahy). Česká právna úprava má rovnako ako slovenská úprava ustanovenie, podľa ktorého môže exekučný súd zastaviť exekúciu ako neprípustnú, pretože je tu iný dôvod, pre ktorý rozhodnutie nemožno vykonať [§ 268 ods. 1 písm. h) o. s. ř.]. Český ústavný súd skonštatoval, že účelom tohto ustanovenia je umožniť, aby bol výkon rozhodnutia zastavený aj v iných závažných prípadoch, ktoré pre ich rozmanitosť nemožno podrobiť konkrétnemu popisu – nemožno ich s úplnosťou predpokladať. Teda, ústavný súd poukázal na to, že aj samotný zákonodarca si bol vedomý skutočnosti, že môže nastať taký prípad, kedy nebude možné zastaviť exekúciu pre niektorý z konkrétnych dôvodov [uvedených v § 268 ods. 1 písm. a) až g) o. s. ř.], no napriek tomu bude potrebné exekúciu zastaviť, pretože jej výkon bude jednoducho nespravodlivý.

6. Tento názor vychádzal z iného nálezu českého ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 2230/16, podľa ktorého zastavenie výkonu rozhodnutia podľa § 268 ods. 1 písm. h) o. s. ř. „*se použije pro odstranění zjevné nespravedlnosti i tehdy, kdy by výkon rozhodnutí byl dokonce v rozporu*

s princípy právniho státu“ (bod 14). Potvrdil, že aj vo vykonávacom konaní môže byť výnimočne skúmaná opodstatnenosť hmotnoprávneho nároku, pričom použitie tohto ustanovenia nie je podmienené ani vyčerpaním riadnych opravných prostriedkov v pôvodnom súdnom konaní.

7. Slovenská právna úprava sa v zásade neodlišuje od tej českej a zdôrazniť je potrebné aj skutočnosť, že podľa § 61k ods. 1 d) Exekučného poriadku exekučný súd zastaví exekúciu, ak sú tu iné skutočnosti, ktoré bránia vymáhateľnosti exekučného titulu – teda nejde o to, že exekučný súd môže túto možnosť využiť, ale že ju zastaviť v takom prípade musí.

8. Princíp právnej istoty, ako jeden zo základných aspektov právneho štátu, okrem iného vyžaduje, aby tam, kde súdy právoplatne rozhodli v určitej veci, nebolo ich rozhodnutie ďalej spochybňované. Aj napriek tomuto však aj Európsky súd pre ľudské práva dospel k záveru, že od tejto zásady možno upustiť v prípadoch, keď to odôvodňujú závažné okolnosti (Zehentner proti Rakúsku, rozsudok z 16. 7. 2009, č. 20082/02, bod 64).

9. Akokoľvek možno konštatovať, že odklon od českej judikatúry nie je porušením práva na súdnu ochranu, v tomto prípade som toho názoru, že inšpirácia bola viac než namieste. Ustanovenie § 61k ods. 1 písm. d) Exekučného poriadku (ktoré bolo súčasťou tohto právneho predpisu od jeho prijatia) umožňuje, aby exekučný súd zasiahol aj v iných prípadoch než len tých, na ktoré poukazoval exekučný súd v napadnutom rozhodnutí. Myslím si, že 100 % zmluvná pokuta je viac ako dostatočný dôvod na to, aby exekučný súd vstúpil aj do právoplatného exekučného titulu. V tomto prípade mal do toho čo povedať aj ústavný súd a mal toho povedať podstatne viac, a to bez ohľadu na to, že pre sťažovateľku skončila vec relatívne priaznivo (keďže exekúcia bola napokon zastavená ako stará exekúcia).

V Košiciach 5. februára 2025

Peter Straka
sudca